

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถ
ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี*

THE DEVELOPMENT OF THE TRAINING CURRICULUM FOR
ENHANCE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT ABILITIES OF
PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN UBONRATCHATHANI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์

Bhumhong Jomhonghibhat

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

Email: bhumhong2507@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา 3) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา 4) ศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม ฯ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ทดลองและศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ฯ และประเมินผลการใช้หลักสูตร ฝึกอบรม ฯ ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี แบ่งเป็น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ฯ จำนวน 459 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง จำนวน 26 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกันและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ประกอบด้วยทั้งหมด 10 ด้าน 2) ปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม ฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการพัฒนาหลักสูตร

* Received 1 April 2021; Revised 20 June 2021; Accepted 26 June 2021

ฝึกอบรมฯ พบว่ามีองค์ประกอบ ดังนี้ 3.1) หลักการ 3.2) วัตถุประสงค์ 3.3) โครงสร้าง 3.4) เนื้อหา 3.5) กระบวนการฝึกอบรม 3.6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 3.7) การวัดและประเมินผล และ 4) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ครูประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study active learning management abilities of primary school teachers 2) study problems and needs of the training curriculum to enhance active learning management abilities of primary school teachers 3) develop the training curriculum to enhance active learning management abilities of primary school teachers and 4) examine the effectiveness of the training curriculum to enhance active learning management abilities of primary school teachers. The research method including study problems and needs of the training curriculum, develop the training curriculum to enhance the active learning management abilities of primary school teachers, experiment, study the results of the training curriculum developed. The sample was 459 primary school teachers for fundamental information. There were 26 primary school teachers for the experiment by using a multi-stage random sampling technique. Data analyses were used mean, percentage, standard deviation, and t-test statistics with dependent and independent samples and content analysis. The findings of the research study were as follows: 1) active learning management abilities of primary school teachers were consists of 10 areas. 2) problem and needs of the training curriculum the overall is at the highest level, 3) the training curriculum has the following components were: 3.1) principle, 3.2) objectives, 3.3) structure 3.4) Contents, 3.5) training process 3.6) media and Learning resources, and 3.7) measurement and evaluation, 4) The active learning management abilities of the primary school teachers it was found that the experimental group had a higher score than the control group with statistical significance at the .01 level

Keywords: The Training Curriculum, Active Learning Management Abilities, Primary School Teachers

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับสภาวะการณ์โลกและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของชีวิต การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียน จากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอด ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือกระทำ และใช้กระบวนการคิด โดยผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วม ในการสร้างความรู้ ดังนั้นแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงเป็นแนวคิดที่ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาหรือทุกระดับจะต้องนำมาประยุกต์เพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (ศักดา ไชยกิจภิญโญ, 2548); (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556); (เยาวเรศ ภักดีจิตร, 2557)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีบทบาทสำคัญในการผลิตและพัฒนาครูในท้องถิ่น โดยความร่วมมือของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในการผลิตและพัฒนาครูในฐานะผู้ผลิตและผู้ใช้ จำเป็นที่จะต้องหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูที่สอนในระดับประถมศึกษา ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูหรือพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกอบรมที่เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการและมีกระบวนการ ขั้นตอนที่เป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาและการประยุกต์องค์ความรู้สู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน (Beach, D. S., 1970); (Good, C. V., 1973); (ฉันท ชาติทอง, 2550)

จากผลการสะท้อนการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือการสัมภาษณ์ครูและศึกษานิเทศก์และผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเชิงรับ กล่าวคือ มุ่งให้นักเรียนรับความรู้จากครูเป็นส่วนใหญ่ ยังคงมีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ยังไม่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่ให้นิยามเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมไว้ว่าหลักสูตรว่า หลักสูตรฝึกอบรมเป็นการบูรณาการศิลปะการเรียนรู้และประมวลประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านความรู้ ความคิด เจตคติ

และการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์ เพิ่มพูนศักยภาพและพัฒนาทักษะและความสามารถของครูโดยการฝึกอบรมที่เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ ถือได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมทั้งการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะขับเคลื่อนแนวคิดการฝึกอบรมมาสู่การพัฒนาครูอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นระบบ ต่อเนื่อง สัมพันธ์และมีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาครู (Parsloe, E., 1992); (สำลี รักสุทธี, 2544); (เชิดศักดิ์ ภักดีวิโรจน์, 2556)

ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาโดยกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ภายใต้การบูรณาการผลการสังเคราะห์แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การพัฒนาบทเรียนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีแบบเปิด การโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง ในอันจะเป็นการพัฒนาครูประถมศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของครู อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา
2. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา
3. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา
4. ศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนากรอบแนวคิดของหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและดำเนินการสังเคราะห์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสามารถใน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยมีคุณสมบัติคือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนหรือสาขาสัมพันธ์และมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาโดยมีกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้คือ 1) ศึกษา วิเคราะห์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถาม ฯ 3) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 4) ทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี จำนวน 459 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการ เปิดตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie - Morgan) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนักของคะแนนที่กำหนดไว้ ดังนี้ 4.51 ถึง 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 3.51 ถึง 4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก 2.51 ถึง 3.5 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 1.51 ถึง 2.5 หมายถึง เห็นด้วยน้อย 1.00 ถึง 1.5 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556); (เรวณี ชัยเขวรัตน์, 2558); (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2559) ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างหลักสูตรโดยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง 4) เนื้อหา 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการดังนี้ 3.1) ตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยมีคุณสมบัติคือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนหรือสาขาสัมพันธ์และมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนอย่างน้อย 5 ปี 3.2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรม ฯ ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ได้แก่ 1) ศึกษา วิเคราะห์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถาม ฯ 3) ตรวจสอบคุณภาพโดย

ผู้เชี่ยวชาญและทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไข

4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนักของคะแนนที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 3 การทดลองและศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมดำเนินการโดยการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และกระบวนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมและกำหนดการฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบ 2 กลุ่ม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Two Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี จำนวน 26 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 13 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 13 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนหลังฝึกอบรมโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ Dependent Samples t - test และหลังเรียนกับเกณฑ์โดยใช้ One Sample t - test และ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยใช้ Independent Samples t - test การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งพิจารณาข้อความจากแบบบันทึกความสำเร็จของผู้เข้ารับการอบรมในช่วงระหว่างเรียนและหลังเรียน รวมทั้งการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เรียนแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ระยะที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม ฯ โดยศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ฯ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามความพึงพอใจโดยผ่านกระบวนการสร้างและหาคุณภาพคุณภาพของเครื่องมือดังนี้คือ 1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถาม ฯ 3) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์กับเกณฑ์ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยและค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์อย่าง

ไม่เป็นทางการกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา พบว่าครูประถมศึกษาที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 10 ด้าน ดังนี้ 1) มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ 2) สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ 3) มีบทบาทเป็นผู้อำนวยการควบคุมความสละสลวยในการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูงได้ 5) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง 6) ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารการสืบค้นข้อมูลการจัดระบบสารสนเทศการสร้างชิ้นงานเพื่อการนำเสนอและอธิบาย 7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยเน้นการร่วมมือร่วมพลังโดยมีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งรายบุคคลรายคู่มุมเล็กและกลุ่มใหญ่ 8) เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ข้อมูลย้อนกลับสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้ร่วมกันและชื่นชมให้กำลังใจซึ่งกันและกัน 9) สามารถผลิตใช้และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ และ 10) สามารถเลือกและสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และหลักสูตรฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในประเด็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูประถมศึกษา

ข้อความ	ความต้องการ		
	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล
1. ความเป็นมาของหลักสูตร	4.76	0.02	มากที่สุด
2. หลักการของหลักสูตร	4.80	0.21	มากที่สุด
3. จุดหมายของหลักสูตร	4.76	0.05	มากที่สุด
4. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูประถมศึกษา	4.82	0.03	มากที่สุด
5. เนื้อหาของหลักสูตร	4.80	0.02	มากที่สุด
6. กิจกรรมของหลักสูตร	4.85	0.01	มากที่สุด
7. สื่อและแหล่งเรียนรู้ประกอบหลักสูตร	4.82	0.03	มากที่สุด

ข้อความ	ความต้องการ		
	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล
8. การวัดและการประเมินผลหลักสูตร	4.82	0.02	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.81	0.09	มากที่สุด

3. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูประถมศึกษา พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

ความเป็นมาและความสำคัญ

ในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารหรือที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การสื่อสารไร้พรมแดน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียน จากผู้สอนคือ ผู้ถ่ายทอด ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของครูบุคลากรทางการศึกษา ชุมชนรวมถึงผู้เรียน
2. การดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรผ่านกระบวนการวางแผนช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนกำกับติดตามและสะท้อนผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. มีกิจกรรมการฝึกอบรมที่หลากหลายโดยเน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
4. มุ่งพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

วัตถุประสงค์

พัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 10 ด้าน

เนื้อหา

1. แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. การวางแผนและการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. สื่อและแหล่งเรียนรู้เชิงรุก
4. การจัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
5. การฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ฯ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ 5 หน่วยการเรียนรู้ กระบวนการฝึกอบรม และระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมแบ่งเป็น ระยะที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 34 ชั่วโมง และระยะที่ 2 การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน จำนวน 4 เดือน

กระบวนการฝึกอบรม

ระยะที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการดังต่อไปนี้ ประกอบไปด้วย ชี้นำเสนอปัญหา ปลายเปิดและขั้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระยะที่ 2 การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ครูแต่ละคนจะทำและผ่านการอภิปรายร่วมกันแล้ว นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์จริงในชั้นเรียนของตนเองโดยผ่านกระบวนการ การสังเกตการสอน การสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงของวิทยากรครูที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและ ผู้บริหารโรงเรียนโดยปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ขั้นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกสู่การเรียนการสอนในชั้นเรียนและขั้นสะท้อนผล หลังจากปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน ในสถานการณ์จริง จากนั้นทำการขั้นสรุปเชื่อมโยงแนวคิดร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

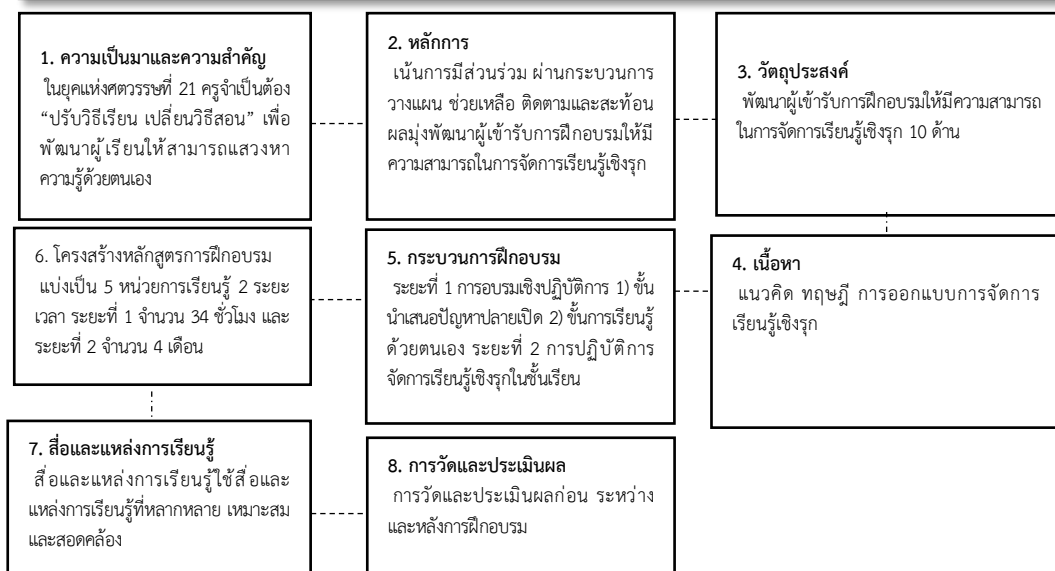
ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหา เวลาและกิจกรรม การอบรมตามกระบวนการฝึกอบรม

การวัดและประเมินผล

แบ่งเป็น 3 ระยะโดยมีวิธีการเครื่องมือและเกณฑ์การประเมินดังนี้ การวัดและ ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลระหว่างกระบวนการฝึกอบรมและ การวัดและ ประเมินผลหลังจากการฝึกอบรม ดังแสดงในภาพที่ 1

หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา

ภาพที่ 1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา

4. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม ฯ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมฯ

ด้าน	ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
		$\bar{X}$	S. D.	$\bar{X}$	S. D.	
1.	มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้	4.08	0.64	2.92	0.28	5.97**
2.	สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้	4.54	0.66	2.85	0.38	8.03**
3.	มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.69	0.63	2.85	0.56	7.93**
4.	สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูงได้	4.46	0.66	2.85	0.38	7.67**

ด้าน	ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t
		χ̄	S. D.	χ̄	S. D.	
5.	สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง	4.38	0.65	2.69	0.48	7.55**
6.	ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารการสืบค้นข้อมูลการจัดระบบสารสนเทศการสร้างชิ้นงานเพื่อการนำเสนอและอธิบาย	4.62	0.51	2.77	0.44	9.94**
7.	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยเน้นการร่วมมือร่วมพลังโดยมีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งรายบุคคลรายคู่มุมเล็กและกลุ่มใหญ่	4.62	0.51	2.77	0.44	9.94**
8.	เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับสะท้อนความคิดเห็น และความรู้สึกร่วมกันในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกันและชื่นชมให้กำลังใจซึ่งกันและกัน	4.23	0.72	2.77	0.44	6.22**
9.	สามารถผลิตใช้และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้	4.69	0.48	2.77	0.44	10.66**
10.	สามารถเลือกและสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้	4.23	0.60	3.01	0.28	6.30**
รวมทุกด้าน		4.45	1.80	2.83	1.60	24.23**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ทั้ง 10 ด้านสะท้อนให้เห็นว่า ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจแนวคิด หลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว ครูจะต้องสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิเคราะห์ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ สามารถวางแผนการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้จากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไว้ว่า เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน มีการควบคุมตัวเองในระดับสูง ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครอบคลุมกระบวนการ และสามารถจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และมโนทัศน์ได้โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการควบคุมในการจัดการเรียนรู้โดยเปลี่ยนจากการสอนไปสู่การเป็นผู้ช่วยเหลือ จากถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกสร้างความรู้ เปลี่ยนจากสอนวิชาไปสู่การพัฒนาครบด้าน เปลี่ยนจากรู้วิชาไปมีทักษะเปลี่ยนจากผู้รู้เป็นผู้เรียนและเปลี่ยนจากผู้รอบรู้วิชาเป็นผู้กำกับกับการเรียนรู้ของนักเรียน (Sutherland, T. E., & Bonwell, C. C. eds., 1996); (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553); (วิจารณ์ พานิช, 2557); (วัชร เกษพิชัยณรงค์ และคณะ, 2555)

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในประเด็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การเรียนการสอนของครูยังพบปัญหาหลายประการ ครูส่วนใหญ่ยังไม่ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ยังคงใช้วิธีการสอนแบบเชิงรับหรือที่เรียกว่า ครูเป็นสำคัญ เน้นการสอนแบบบรรยายและให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดตามหนังสือหรือแบบเรียน ผู้สอนเป็นผู้สั่งสอนและผู้เชี่ยวชาญ ส่วนผู้เรียนจะต้องอ่านและฟังจากสิ่งที่ผู้สอนพูดเน้นที่ความรู้และข้อเท็จจริง ผู้เรียนขาดการเรียนรู้โดยการนำตนเอง กิจกรรมการเรียนการสอนของครูยังไม่หลากหลาย ไม่สอดคล้องกับผู้เรียนและบริบทของผู้เรียน ครูผู้สอนไม่เปลี่ยนบทบาทขาดการเป็นอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ขาดการชี้แนะและไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการร่วมมือกันพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของพนักงานมหาวิทยาลัยสายผู้สอนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน โดยได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของพนักงานมหาวิทยาลัยสายผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า มีระดับสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและความต้องการในการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม ฯ อยู่ในระดับมาก (ปฏิพงศ์ จงรัฐธรรม, 2558)

3. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง 4) เนื้อหา 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบและวิธีการที่เหมาะสม และเป็นระบบตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน มีแนวคิด ทฤษฎีเป็นพื้นฐานหรือเส้นขอบในการพัฒนา และได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการในประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะด้านของบุคคลโดยมุ่งเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ อันจะนำไปสู่การยกมาตรฐาน การทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้า ในหน้าที่การงานและองค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้การฝึกอบรมที่ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ (สมคิด บางโม, 2554); (ฐิระ ประवालพฤษ์, 2538); (ทีศนา แคมมณี, 2545)

4. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา พบว่าความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม ฯ

ผลการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรม ๖ ที่พัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูกลุ่มทดลองหลังการฝึกอบรม สูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการฝึกอบรมทั้ง 2 ระยะในหลักสูตรฝึกอบรม ถูกออกแบบกิจกรรมโดยผ่านกระบวนการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การพัฒนาบทเรียนวิธีการแบบเปิด และการโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยง จึงทำให้กระบวนการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านกระบวนการกลุ่มและลงมือปฏิบัติจริง โดยมีขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาการจัดการเรียนการสอน วางแผนการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบจากคำถามปลายเปิด โดยมีวิทยากรและผู้ร่วมสังเกตการณ์สะท้อนผล ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง สอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยของนักวิชาการด้านการศึกษาที่ได้พัฒนาครูโดยใช้การฝึกอบรมหรือรูปแบบการฝึกอบรมโดยเน้นการนำกระบวนการฝึกอบรมมาเป็นกระบวนการในการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ที่เหมาะสม (ประสิทธิ์ ประมงอุดมรัตน์, 2553); (Spark, D. & Loucks-Horsley, S., 1989)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ประกอบด้วยความสามารถ 10 ด้าน ดังนี้ 1) มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ 2) สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ 3) มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูงได้ 5) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง 6) ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารการสืบค้นข้อมูลการจัดระบบสารสนเทศการสร้างชิ้นงานเพื่อการนำเสนอและอธิบาย 7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยเน้นการร่วมมือร่วมพลังโดยมีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งรายบุคคลรายคู่มุมเล็กและกลุ่มใหญ่ 8) เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ข้อมูลย้อนกลับสะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้ร่วมกันและชื่นชมให้กำลังใจซึ่งกันและกัน 9) สามารถผลิตใช้และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ และ 10) สามารถเลือกและสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ ส่วนปัญหาและความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม ๖ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ๖ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง 4) เนื้อหา 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้

และ 7) การวัดและประเมินผล ส่วนผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ฯ พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม ฯ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในแต่ละเขตพื้นที่ เช่น มีคณะกรรมการดำเนินงานจัดอยู่ในโครงสร้างของงานบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกเขต 2) มียุทธศาสตร์หรือแนวดำเนินการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ของครูหรือผู้บริหารโรงเรียน เช่น ด้านการสร้างและผลิตสื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตพิสัยเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา เป็นต้น 2) ควรวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในลักษณะอื่น ๆ เช่น การฝึกอบรมทาง Internet หรือ e - learning เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉันท ชาติทอง. (2550). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: วิพริทธิ์.
- เชิดศักดิ์ รักดีวิโรจน์. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). การออกแบบพัฒนาโปรแกรมบทเรียนและบทเรียนบนเว็บ. (พิมพ์ครั้งที่ 15). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐิระ ประवालพุกษ์. (2538). การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- ทิตนา แหมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์นจำกัด.
- ปฏิพงศ์ จงรัฐธรรม. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนของพนักงานมหาวิทยาลัยสายผู้สอน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทส.), 22(2), 88-99.

- ประสิทธิ์ ประมวงค์มรัตน์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยวิธีผสมผสานในการจัดฝึกอบรมนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2(2), 41-50.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2559). สอนเด็กทำโครงการ สอนอาจารย์ทำวิจัย ปฏิบัติการในชั้นเรียน (PBL - CAR). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2557). Active Learning กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ใน เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการวันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน 30 กรกฎาคม 2557 . มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2558). การนำแนวคิดที่แตกไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. ครุสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 6(1), 1-13.
- วัชร เกษพิชัยณรงค์ และคณะ. (2555). การเรียนเชิงรุกและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย. ข่าวสารวิจัยทางการศึกษา, 18(3), 8-11.
- ศักดิ์ ไซกิจญโย. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. นวัตกรรมการเรียนการสอน, 2(2), 12-15.
- สมคิด บางโม. (2554). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). บทวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำลี รักสุทธี. (2544). เทคนิควิธีการจัดการเรียนและเขียนแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- Beach, D. S. (1970). *Personal: The management of people at work* (2nd ed). New York: Macmillan.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw - Hill Book.
- Parsloe, E. (1992). *Coaching, mentoring and assessing: A practical guide to developing competence*. London: Kogan Page.
- Spark, D. & Loucks-Horsley, S. (1989). Five models of staff development for teachers. *Journal of Staff Development*, 10(4), 40-57.

Sutherland, T. E., & Bonwell, C. C. eds. (1996). Using Active Learning in College Classes: A Range of Options for Faculty. San Francisco: Jossey-Bass.